

SYSTÉM VČASNÉ INTERVENCE V PRAXI

Informační brožura pro základní školy

ÚVOD

Brožura, kterou držíte v rukou, byla vytvořena pracovníci oddělení sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu v Orlové za přispění několika dalších odborníků. Důvodem jejího vzniku byla potřeba transformace a sjednocení péče o ohrožené děti. Jedním ze způsobů, jak péči o ohrožené děti zkvalitnit, je zapojení zainteresovaných subjektů do jednotného systému, v němž by docházelo k výměně informací tak, aby péče o děti byla co nejefektivnější. Takovým jednotným systémem je Systém včasné intervence (dále SVI). Město Orlová a jeho spádové obce využívají SVI již od konce roku 2009. V roce 2010 byly do systému zapojeny základní školy. Základní školy jako spolupracující subjekty využívají SVI k jednosměrnému informování pracovníků oddělení sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD) o výskytu sociálně-patologických jevů na školách, ale také o školních výsledcích žáků a spolupráci zákonných zástupců se školou, a to formou oznámení. Problémem, který je v oznámeních zmiňován nejčastěji, je neomluvená absence. Tomuto tématu věnujeme v textu jednu kapitolu a nabízíme Vám také ukázkou modelových příkladů, jak toto téma oznamovat prostřednictvím SVI.

V brožuře se věnujeme i dalším tématům, která se v oznámeních ze základních škol v uplynulém období objevila.

Co zde tedy najdete? Témata záškoláctví, zneužívání návykových látek, šikany, vandalismu a jiných protiprávních jednání a téma dětí s podezřením na syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (dále CAN). Dozvíte se také, jaké jsou možnosti OSPOD a dalších institucí v přijímání výchovných a dalších možných opatření na ochranu dětí. Dotýkáme se zde také tématu obecné oznamovací povinnosti. Upozorňujeme na to, že spolupráce OSPOD se školami neznamená vždy, že v rodině či u dítěte dochází k nějaké patologii, ale je řada případů, kdy se OSPOD na školy obrací se žádostmi o vyjádření v souvislosti s dlouhodobou prací s rodinou, která např. má svěřeno dítě do některého z typů náhradní rodinné péče. Taková spolupráce je vyžadována zejména zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění.

Na konci textu najdete užitečné kontakty na instituce, na které se můžete, v případech potřeby řešení problémů spojených se školní docházkou dětí, obrátit.

Při tvorbě brožury jsme vycházeli z právních předpisů, např. ze zákona o rodině nebo zákona o sociálně-právní ochraně dětí, metodických pokynů MŠMT a z dalších zdrojů, které v textu uvádíme.

Pevně věříme, že informace, které Vám nabízíme, pro Vás budou užitečné a přispějí ke zkvalitnění komunikace mezi OSPOD a školami. Také doufáme, že bude nápomocná v našem společném úsilí ve zkvalitnění péče o ohrožené děti.

Kolektiv autorů

SPOLUPRÁCE OSPOD A ZÁKLADNÍCH ŠKOL V RÁMCI SVI

OSPOD jako hlavní účastník SVI shromažďuje a vyhodnocuje informace, které systém obsahuje a které jsou do něj průběžně vkládány. V rámci SVI spolupracuje především se soudy, probační a mediační službou, státními zastupitelstvími, policií – městskou i státní, školami, dětskými lékaři, neziskovými organizacemi a dalšími institucemi, které jsou do systému zapojeny.

Každá z institucí, zapojených do SVI, má jasně stanovené kompetence. Zatímco OSPOD, soudy, státní zastupitelství a probační a mediační služba si mohou mezi sebou v rámci systému vyměňovat informace, týkající se nezletilých dětí, k nimž OSPOD vede spisovou dokumentaci, ostatní instituce mají funkci jednosměrného vkladatele informací formou oznámení. Oznámení, která jsou spolupracujícími subjekty vložena, jsou vždy vyřizována pracovníky OSPOD.

Jaké je postavení základních škol v SVI?

Základní školy jsou jednosměrným vkladatelem, tzn. že mohou formou oznámení informovat OSPOD o výskytu sociálně-patologických jevů ve škole, tato oznámení lze rozdělit do tří skupin:

1. **oznámení výchovné** (např. záškoláctví, zneužívání návykových látek, aj.)
2. **oznámení CAN** (podezření na syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte)
3. **oznámení obecné** (zprávy k soudním dohledům, zprávy k výkonu náhradní rodinné péče, aj.).

Doporučuje se, aby oznámení do SVI vkládal jen jeden pracovník školy (obvykle školní metodik prevence), jenž také (mj. s pomocí této brožury) stanovuje, jaké informace mu budou ostatní pedagogové sdělovat a co musí oznámení obsahovat.

Základní školy, jakož i ostatní jednosměrní vkladatelé oznámení, mohou získat z SVI tuto zpětnou vazbu:

Čeká na vyřízení – prozatím nebylo přijato kompetentní pracovníci.

Přijato – příslušná pracovnice oznámení přijala a zpracovává jej.

Vyřízeno – oznámení bylo zpracováno, a to tak, že zpravidla si pracovnice OSPOD pozve zákonného zástupce, příp. i dítě k pohovoru a výsledkem je např. pravidelné docházení dítěte ke kurátorovi pro mládež, terapie, návštěva střediska výchovné péče (dále SVP), pobyt v SVP, příp. další opatření dle závažnosti oznámené události.

Odmítnuto – vložené oznámení nebylo zpracováno, protože např. OSPOD není k vyřizování dané věci místně příslušný. Oznámení je pak zpravidla postoupeno místně příslušnému OSPOD.

DŮLEŽITÉ!

Jednoslovná zpětná vazba ovšem neznamená, že není možné dále úzce spolupracovat na osobní úrovni, např. účastí pracovníků OSPOD na výchovných komisích či osobní konzultací jednotlivých případů.

ZÁŠKOLÁCTVÍ

Záškoláctví = neomluvená absence žáka ve škole.

Postup řešení:

Dle metodického pokynu MŠMT č.j. 10 194/2002-14 a počtu neomluvených hodin.

Do 10 neomluvených hodin:

Řeší třídní učitel s rodičem žáka formou pohovoru.

NEHLÁSIT, POKUD SE NEOMLUVENÁ ABSENCE DLOUHODOBĚ NEOPAKUJE.

11 – 25 neomluvených hodin:

Ředitel školy svolává výchovnou komisi s účastí ředitele školy, zákonného zástupce, třídního učitele, výchovného poradce, školního metodika prevence, popř. zástupce OSPOD, zástupce rady školy (byla-li zřízena) a dalších odborníků.

SV HLÁSIT S UVEDENÍM POČTU NEOMLUVENÝCH HODIN A OBDOBÍ, V JAKÉM K NIM DOŠLO. PŘILOŽIT ZÁPIS Z JEDNÁNÍ VÝCHOVNÉ KOMISE.

26 neomluvených hodin a více:

Ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví na přestupkové oddělení příslušného úřadu a v kopii na OSPOD.

SV HLÁSIT S UVEDENÍM POČTU NEOMLUVENÝCH HODIN A OBDOBÍ, V JAKÉM K NIM DOŠLO. PŘILOŽIT KOPII OZNÁMENÍ, KTERÉ ŠKOLA ZASLALA MÍSTNÍMU PŘESTUPKOVÉMU ODDĚLENÍ.

Opakovaná neomluvená absence nad 25 hodin:

Ředitel školy hlásí okresnímu státnímu zastupitelství jako podezření z přečinu ohrožení výchovy dítěte podle § 201 trestního zákoníku.

SV HLÁSIT S UVEDENÍM POČTU NEOMLUVENÝCH HODIN A OBDOBÍ, V JAKÉM K NIM DOŠLO. PŘILOŽIT KOPII OZNÁMENÍ, KTERÉ ŠKOLA ZASLALA OKRESNÍMU STÁTNÍMU ZASTUPITELSTVÍ.

DŮLEŽITÉ!

Je nezbytné, aby každá škola měla ve svém školním řádu velmi dobře ošetřen způsob omlouvání žáků zákonnými zástupci tak, aby zákonní zástupci nemohli děti omlouvat dodatečně v případech, kdy by se v podstatě jednalo o neomluvenou absenci. Pokud škola absenci žáka následně omluví, je pro OSPOD velmi složité se zákonnými zástupci nebo se žákem situaci řešit a přijímat nějaká opatření. OSPOD doporučuje, aby při podezřeních na účelově omlouvanou absenci žáků, škola absenci buď neomluvila nebo tuto skutečnost ohlásila přímo na okresní státní zastupitelství jako podezření z přečinu ohrožení výchovy dítěte podle § 201 trestního zákoníku.

Vzory oznámení pro SVI naleznete v závěru brožury v příloze.

(zdroj: metodický pokyn MŠMT č.j. 10 194/2002-14).

NÁVYKOVÉ LÁTKY

Návyková látka = látka, která je schopna ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti.

Postup řešení:

Dle metodického pokynu MŠMT č.j. 20 006/2007-51, příloha č. 1.

1. Konzumace alkoholu, tabákových výrobků nebo omamné a psychotropní látky ve školském zařízení nebo v době školního vyučování

- zabránit v další konzumaci
- alkohol, tabákový výrobek nebo omamnou či psychotropní látku odebrat a zajistit
- posoudit, zda-li hrozí žákovi pod vlivem návykové látky nějaké nebezpečí, v případě, že ano – volat lékařskou službu první pomoci
- nehrozí-li bezprostřední nebezpečí – sepsat záznam s vyjádřením žáka
- informovat zákonného zástupce, v závažných případech (s ohledem na věk, chování a stav) vyrozumět OSPOD
- není-li žák schopen vyučování, vyrozumět zákonného zástupce a vyzvat jej k vyzvednutí žáka, do té doby zajistit dozor zletilou osobou nad žákem po dobu školního vyučování
- vyvodit sankce, které stanoví školní řád
- je-li známa osoba, která nezletilému výrobek podala či prodala, je potřeba oznámit tuto skutečnost Policii České republiky (dále PČR)
- pedagogický pracovník dále postupuje dle školního řádu

HLÁSIT ZVLÁŠT ZÁVAŽNÉ PŘÍPADY A OPAKUJÍCÍ SE PŘÍPADY (S OHLEDEM NA VĚK, CHOVÁNÍ A ZDRAVOTNÍ STAV ŽÁKA)

2. Zachycení alkoholu, tabákových výrobků

- sepsat záznam, kde je uvedeno datum, čas, popis předmětů, komu patří, za jakých okolností byly zachyceny a kým, podpis žáka, případně zaznamenat odmítnutí podpisu, podpis ředitele školy či zástupce ředitele školy
- zachycené předměty odevzdat zákonným zástupcům na základě písemného záznamu s uvedením data předání a podpisu přebírající osoby
- vyvodit kázeňské důsledky na základě školního řádu

HLÁSIT ZVLÁŠT ZÁVAŽNÉ PŘÍPADY A OPAKUJÍCÍ SE PŘÍPADY (S OHLEDEM NA VĚK, CHOVÁNÍ A ZDRAVOTNÍ STAV ŽÁKA)

3. Zachycení látky, o které se domníváte, že je omamná nebo psychotropní

- objevenou látku vložit tak jak je do velké obálky, zapečetit a uložit do trezoru
- s látkou ani obalem nemanipulovat, nerozbalovat, neochutnávat
- sepsat písemný záznam jak látka vypadá, kdo ji objevil, případně kde byla nalezena, za jakých okolností a u koho
- záznam podepíše ředitel školy nebo zástupce ředitele školy, ten, u koho byla objevena, případně kdo ji objevil a třetí nezávislá zletilá osoba. Odmítnutí podpisu bude zaznamenáno. Pokud došlo k předání zachycených předmětů zákonným zástupcům, bude zde uveden rovněž datum předání a podpis přebírající osoby

- nález předat PČR, která zajistí rozbor látky
- v případě, že došlo u žáka k intoxikaci látkou, bude látka, zajištěná výše uvedeným způsobem, předána přivolanému lékaři

SV **NENÍ NUTNÉ HLÁSIT, PČR SDĚLÍ INFORMACE PŘÍSLUŠNÉMU OSPOD, JAKMILE BUDOU ZNÁMY VÝSLEDKY ROZBORŮ LÁTKY**

4. Distribuce látky, o které se domníváte, že je omamná nebo psychotropní

- jedná se zpravidla o protiprávní jednání
- vždy oznámit na PČR a zákonnému zástupci
- povinností školy je překazit páchaní trestného činu tím, že věc oznámí příslušným orgánům

SV **NENÍ NUTNÉ HLÁSIT, PČR SDĚLÍ INFORMACE PŘÍSLUŠNÉMU OSPOD, JAKMILE BUDOU ZNÁMY VÝSLEDKY ROZBORŮ LÁTKY**

5. Podezření na intoxikaci žáka alkoholem či jinou omamnou látkou

- pedagogický pracovník může provést orientační test, ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nebo zletilého žáka

V případě, že škola nemá zajištěný souhlas zákonného zástupce či zletilého žáka nebo nemá dostupné prostředky pro provedení orientačního testu, řešení této situace spadá výhradně do kompetence PČR. Škola ihned vyrozumí PČR, konzultuje s ní další postup, informuje zákonného zástupce a zajistí dohled zletilou osobou nad žákem do příjezdu PČR. Škola nesmí provádět osobní prohlídku nebo prohlídku žákových věcí.

SV **NENÍ NUTNÉ HLÁSIT, PČR SDĚLÍ INFORMACE PŘÍSLUŠNÉMU OSPOD, JAKMILE BUDOU ZNÁMY VÝSLEDKY ROZBORŮ LÁTKY**

DŮLEŽITÉ!

Je nezbytné rozlišovat tyto tři způsoby nakládání žáků s návykovými látkami a jejich důsledky:

- 1. distribuce návykové látky** – v případě prokázání se jedná o trestný čin
- 2. držení návykové látky** – může být posouzeno jako přestupek nebo v závažnějších případech jako trestný čin (rozhodující je zejména množství držené látky)
- 3. užívání návykové látky** – ve školním prostředí má své důsledky v souvislosti s porušením školního řádu, obecně není samotný uživatel návykové látky postižitelný ani dle trestního zákoníku ani zákona o přestupcích, postižitelný je pouze ten, kdo nezletilému dítěti tuto látku prodá, podá nebo poskytne

VANDALISMUS, KRÁDEŽE A JINÁ PROTIPRÁVNÍ JEDNÁNÍ

Postup řešení upravuje metodický pokyn MŠMT č.j. 20 006/2007-51, příloha č. 1.

Prevence proti krádežím

Školní řád – vymežit, že krádež je protiprávní jednání a škola bude skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení. Stanovit, že cenné věci, které nesouvisí s vyučováním, nenosit do školy nebo je ukládat na vyhrazené místo.

Nahlášení krádeže žákem

- pořídít záznam na základě výpovědi poškozeného
- nahlásit PČR

SVI HLÁSIT V PŘÍPADĚ OZNÁMENÍ SKUTKU NA PČR, NA OSPOD ZASLAT KOPII HLÁŠENÍ. V PŘÍPADĚ PROJEDNÁNÍ SKUTKU PŘED VÝCHOVNOU KOMISÍ, ZASLAT ZÁPIS Z KOMISE (JAKO PŘÍLOHU V SVI)

Prevence vandalismu

Školní řád – uvést, že každý je odpovědný za škody, které způsobil úmyslně nebo z nedbalosti a škola bude požadovat náhradu.

Vznik škody

- vyhotovit o škodě záznam
- pokusit se odhalit viníka
- vymáhat škodu dohodou se zákonným zástupcem, případně soudní cestou

SVI HLÁSIT ZVLÁŠT ZÁVAŽNÉ PŘÍPADY (S OHLEDEM NA VĚK, CHOVÁNÍ, ČETNOST)

Jiná protiprávní jednání

Postupovat obdobně jako v případech krádeží a vandalismu, včetně oznámení přes SVI.

Možná spolupráce školy s dalšími organizacemi – SVP, Probační a mediační služba (dále PMS), Pedagogicko-psychologická poradna (dále PPP), PČR, dobrovolnická pomoc, atd.

(zdroj: metodický pokyn MŠMT č.j. 20 006/2007-51, příloha č. 1)

ŠIKANA, ŠIKANOVÁNÍ

Šikanování = jakékoliv chování jedince nebo skupiny jedinců, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašit ostatní

= je cílené, opakované, stupňující se

Šikana = fyzická, psychická, kybernetická, atd.

Postup řešení ustanovuje metodický pokyn MŠMT č.j. 24 246/2008-6.

Dle § 29 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, v platném znění, jsou školy a školská zařízení mj. povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu žáka, tudíž jsou povinny řešit případnou šikanu.

Šikanování může naplňovat skutkovou podstatu trestného činu, např.:

vydírání, omezování osobní svobody, útisk, ublížení na zdraví, loupež, poškozování cizí věci apod.

Jestliže pedagogický pracovník nepřijme opatření v případě šikanování, vystavuje se riziku trestního postihu pro neoznámení či nepřekažení trestného činu.

Pachatel je trestně postížitelný až od určitého věku, a to je věk od 15 let. Pachatel do 15 let je posuzován dle zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.

Základem řešení šikany je prevence = podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky.

Možnosti další prevence:

- etická výchova ve škole, osobní příklad
- věnovat individuální pozornost dětem s různými problémy
- zlepšovat vzájemné vztahy – dítě – škola – rodiče
- zaujmout otevřený a realistický postoj k šikaně
- uspořádat pohyb žáků ve škole a pedagogický dozor tak, aby bylo co nejméně příležitostí k šikaně
- seznámit se důkladně s metodickým pokynem MŠMT
- studium literatury o šikaně
- kurz prevence a řešení šikany, akreditovaný MŠMT
- sledovat a řešit i méně nápadné projevy šikany

Školní řád má jasně stanovit pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Každá škola by měla mít **PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ** – na jeho tvorbě se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci, koordinuje jej školní metodik prevence, který spolupracuje s metodikem prevence v pedagogicko-psychologické poradně.

Součástí programu je **KRIZOVÝ PLÁN** – ten určuje kompetence osob, postup a způsob řešení šikanování. Na začátku školního roku by měli být žáci (přiměřeně svému věku) a jejich zákonní zástupci prokazatelně seznámeni s tímto plánem.

Postup řešení šikanování

Počáteční šikana:

- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace agresora s oběťmi)
- zajištění ochrany obětem
- rozhovor s agresory, případná konfrontace mezi nimi

Pokročilá šikana:

- překonání prvotního šoku a bezprostřední záchrana oběti
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
- zabránění domluvě agresorů na výpovědi
- pokračující pomoc a podpora oběti
- nahlášení PCR
- vlastní vyšetřování

Šikanu řeší škola v rámci svých kompetencí. Důraz je kladen na RYCHLOST. Ředitel řeší šikanu s pedagogickou radou, následně svolává výchovnou komisi, na kterou je předvolán agresor s rodiči. Pedagog, který šikanu vyšetřoval, seznámí ostatní s výsledky šetření. Prostor k vyjádření dostanou rovněž agresor a jeho rodiče. Komise poté bez přítomnosti agresora a jeho rodičů rozhoduje o sankci a dalším postupu. Agresor a jeho rodiče jsou po skončení komise o výsledku jednání informováni.

V případě pokročilé, brutální a kriminální šikany spolupracuje škola s PPP, SVP, OSPOD, PCR.

Škola zprostředkuje pomoc oběti i agresorovi – PPP, SVP, psycholog, psychiatr, psychoterapeut, aj.

Výchovná opatření v kompetenci školy:

- důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- snížená známka z chování
- převedení do jiné třídy
- nadále pracovat s celým třídním kolektivem

HLÁSIT ZVLÁŠTĚ ZÁVAŽNÉ PŘÍPADY, PŘÍPADNĚ OPAKUJÍCÍ SE (S OHLEDEM NA VĚK A CHOVÁNÍ). HLÁŠENÍ MUSÍ OBSAHOVAT ZJIŠTĚNÍ SKUTKU, IDENTIFIKACI AGRESORA A OBĚTI, PŘIJATÁ OPATŘENÍ, DALŠÍ SUBJEKTY, KTERÝM BYLA SITUACE HLÁŠENA.

DŮLEŽITÉ!

OSPOD pracuje s agresorem nebo obětí jako s jednotlivci nebo s jejich rodinami. Toto však neřeší šikanu jako takovou, ale pouze dítě a jeho rodinu mimo školní prostředí.

(zdroj: Kolář, M.: Bolest šikanování. Cesta k zastavení epidemie šikanování na školách. Praha, Portál 2005 (2.vydání), Říčan, P., Janošová, P.: Jak na šikanu. Praha, Grada Publishing 2010 (1.vydání), metodický pokyn MŠMT č.j. 24 246/2008-6)

SYNDROM CAN – TÝRANÉ, ZNEUŽÍVANÉ A ZANEDBÁVANÉ DÍTĚ

Syndrom CAN = označujeme jím nenáhodné, vědomé (příp. i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele anebo jiné osoby vůči dítěti, jenž poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte. Příznaky CAN vznikají následkem aktivního ubližování nebo nedostatečné péče. Dítě trpí zanedbáváním svých důležitých životních potřeb.

Zanedbávání – způsobuje vážnou újmu dítěti nebo dítě ohrožuje (tělesné a citové zanedbávání, zanedbávání výchovy a vzdělání, zanedbávání dozoru atp.).

Tělesné a psychické týrání – zahrnuje všechny akty fyzického a psychického násilí na dítěti, záměrné opomenutí v péči o dítě, které má vážný negativní vliv na fyzický a citový vývoj dítěte a jeho chování.

Sexuální zneužívání – každé nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu či chování.

Za rizikové děti (potenciální oběti týrání, zneužívání a zanedbávání) lze považovat:

děti se syndromem ADHD (lehkými mozkovými dysfunkcemi), hyperaktivní, neklidné, nesoustředěné, náladové, impulzivní nebo děti z jiných příčin nadměrně dráždivé, zlostné, trucovité, plačtivé a úzkostné; děti nevlastní; děti chronicky ve škole neprospívající, děti neobratné či jakkoliv nezapadající do běžné normy a rodičovského očekávání (nemocné, postižené, „nehezke“), děti mentálně retardované; děti neaktivní, utlumené, uzavřené, které nedovedou vzbudit ani udržovat zájem dospělého v náležité intenzitě (zvláště v případech zanedbávání); u nejmenších dětí pohlaví prakticky nerozhoduje, u starších se jedná nejčastěji o dívky výrazných ženských tvarů, mazlivé až koketní (v případě sexuálního zneužívání).

Možné projevy syndromu CAN v chování dítěte:

- poruchy chování, školní problémy, opoždění ve vývoji, vzdělanostní úroveň dítěte neodpovídá jeho možnostem; dítě může být depresivní, úzkostné, uzavřené, apatické, asociální, u dítěte se vyskytuje destruktivní chování; u dítěte vznikají různé druhy závislostí, poruchy příjmu potravy, deprese; dítě se neustále podceňuje a je ustrašené nebo se naopak projevuje velice agresivními projevy, psychosomatické obtíže (bolesti hlavy, břicha, ekzémy, zvýšené teploty bez příčiny...)
- problémy v mezilidských vztazích, děti jsou oběťmi šikany jak ve škole tak i v okolí, může docházet k sexuálnímu obtěžování vrstevníků, sebepoškozování; dítě je špinavé, má nedostatečnou osobní hygienu a návyky, oblečení neodpovídající počasí atp.; případně každé další nezvyklé projevy a změny v chování dítěte

Trestný čin týrání svěřené osoby podléhá oznamovací povinnosti a povinnosti překazit jeho páčání, které lze učinit i včasným oznámením. Ten, kdo tuto povinnost nesplní, se sám dopouští trestného činu (s trestní sazbou až na tři léta odnětí svobody). Oznámení je nutno učinit orgánům činným v trestním řízení - policii nebo státnímu zastupitelství. Oznamovatel je povinen pravdivě sdělit skutečnosti, které týrání dítěte nasvědčují, aniž by odpovídal za to, zda se spáchání činu podaří prokázat.

SV HLÁSIT VŽDY PODEZŘENÍ NA SYNDROM CAN, PŘIPOJIT SDĚLENÍ O INFORMOVÁNÍ DALŠÍCH SUBJEKTŮ (PČR, DĚTSKÝ LÉKAŘ, AJ.)

(zdroj: http://www.phil.muni.cz/~hump/psychoterapie/deti/Papers/CAN_Fiserova.pdf)

SOUČINNOST OSPOD SE ŠKOLAMI V PŘÍPADĚ VÝCHOVNÝCH OPATŘENÍ A NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

Výchovné opatření - dohled dle § 43 zákona o rodině (zák. č. 94/1963 Sb.)

- výchovné opatření, které je oprávněn uložit orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo soud, vyžaduje –li to zájem na řádné výchově dítěte
- dohled je prováděn za součinnosti školy, dětských lékařů, neziskových organizací v místě bydliště, atp.

Náhradní rodinná péče

Péče jiné fyzické osoby než rodiče dle § 45 zákona o rodině

- vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče

Pěstounská péče dle § 45a zákona o rodině

- soud může svěřit dítě do pěstounské péče fyzické osobě (pěstounovi), jestliže zájem dítěte vyžaduje svěřením do takové péče a osoba pěstouna poskytuje záruku řádné výchovy dítěte

Poručenství dle § 78 zákona o rodině

- jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkolům v plném rozsahu, ustanoví dítěti poručníka, který bude nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek namísto rodičů

Soud soustavně sleduje provádění výchovných opatření jím učiněných a hodnotí jejich účinnost. Soud může požádat obec, resp. OSPOD, aby místo soudu sledoval, zda jsou dodržována výchovná opatření učiněná soudem. OSPOD pak sleduje chování a prospěch dítěte ve škole, péči osob odpovědných za výchovu dítěte a celkové prospívání dítěte. Za tímto účelem si OSPOD pravidelně (zpravidla dvakrát ročně) vyžaduje zprávy školy o prospěchu a chování, posudky zdravotnických zařízení, provádí sociální šetření v místě bydliště, atp.

SV ZASLAT FORMOU OZNÁMENÍ OBECNÉHO AKTUÁLNÍ ZPRÁVU O ŽÁKOVĚ, KTEROU OSPOD POŽADUJE (ZPRÁVU TŘÍDNÍHO UČITELE PŘILOŽIT DO PŘÍLOHY OZNÁMENÍ).

DŮLEŽITÉ!

Práce OSPOD s rodinou a žádost o zprávu k dítěti nemusí vždy znamenat, že se jedná např. o špatné výchovné prostředí, nedostatečnou péči či jinou patologii rodiny.

(zdroj: zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění)

VÝCHOVNÁ A DALŠÍ OPATŘENÍ NA OCHRANU DĚTÍ

Dle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině

Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může soud nebo orgán sociálně-právní ochrany dětí (§ 43):

- napomenout vhodným způsobem dítě, jeho rodiče a osoby, které narušují řádnou výchovu dítěte
- stanovit nad dítětem dohled
- uložit dítěti omezení, které zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu

Pouze soud dále může podle § 44 rodiči omezit, pozastavit nebo jej zcela zbavit rodičovské zodpovědnosti v případech, kdy rodič nemůže, nevykonává nebo zneužívá svou rodičovskou zodpovědnost.

Dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Orgán sociálně-právní ochrany dětí v rámci poradenské a preventivní činnosti:

- pomáhá rodičům (nebo jiným osobám odpovědným za výchovu) při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě
- poskytuje nebo zprostředkovává odborné poradenství (v nutných případech může OSPOD uložit rodičům povinnost využít pomoc odborného poradenského zařízení)
- pořádá přednášky nebo kurzy

Po vyčerpání všech předchozích preventivních a výchovných opatření lze v **krajním případě u dítěte nařídit ústavní výchovu**. O nařízení ústavní výchovy **vždy** rozhoduje soud.

Rodičům lze také **doporučit krátkodobý diagnostický pobyt dítěte ve středisku výchovné péče**, který lze uskutečnit za následujících podmínek:

- pobytu ve středisku musí předcházet nejméně jedna ambulantní konzultace v SVP
- s pobytem musí souhlasit rodiče i dítě, pobyt je zcela dobrovolný
- pobyt musí být v plné výši uhrazen rodiči před nástupem dítěte do zařízení, platba za pobyt činí v závislosti na věku dítěte 5.000 – 5.500,- Kč,
- pobyt není vhodný pro děti zvýšeně agresivní a aktivně užívající návykové látky
- diagnostický pobyt není omezen věkem, nejčastěji se jedná o děti ve věku 13 – 17 let
- školní výuka probíhá dle plánu školy, kterou dítě navštěvuje v místě bydliště
- pobyt probíhá za spolupráce s rodiči, školou, kurátorem atp.
- délka pobytu je 6 – 8 týdnů, v případě nespolupráce klienta, může být pobyt kdykoliv ukončen

Další informace:

- nejbližší středisko výchovné péče s internátním pobytem je SVP Ostrava-Koblov
- kapacita střediska je 20 klientů (12 chlapců, 8 dívek)
- klientům střediska se věnuje etoped, sociální pracovník a psycholog
- pobyt ve středisku je možný od září do června, středisko je uzavřeno v době letních prázdnin a během Vánoc, na tuto dobu se pobyty, které jsou v běhu, přerušují

Dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích – Opatření při zanedbání povinné školní docházky

§ 31 Přestupky na úseku školství a výchovy mládeže

- přestupku se dopustí ten, kdo ohrožuje výchovu a vzdělávání nezletilého zejména tím, že nepřihlásí dítě k povinné školní docházce nebo zanedbává péči o povinnou školní docházku žáka
- za tento přestupek lze uložit pokutu do 3000 Kč

Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – Opatření při ohrožování výchovy mládeže

§ 201 Ohrožování výchovy dítěte

Odnětím svobody až na dvě léta bude potrestán ten, kdo:

- svádí nebo umožní (byť i z nedbalosti) dítěti vést zahálčivý nebo nemravný život
- umožní dítěti opatrovat prostředky trestnou činností
- poruší svou povinnost o dítě pečovat nebo jinou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti

Odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude potrestán ten, kdo:

- umožní dítěti (byť i z nedbalosti) hru na výherním hracím přístroji s možností peněžité výhry

Odnětím svobody až na jeden rok bude potrestán ten, kdo:

- ve větší míře nebo opakovaně prodá, podá nebo poskytne dítěti alkohol

Dle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže – Opatření při trestné činnosti dětí

Pokud se **dítě mladší patnácti let** dopouští trestné činnosti, mohou mu být dle výše citovaného zákona uložena tato opatření:

- výchovná povinnost
- výchovné omezení
- napomenutí s výstrahou
- dohled probačního úředníka
- ochranná výchova

Pokud se trestné činnosti dopouští **dítě starší patnácti let**, mohou mu být uložena výchovná, ochranná a trestní opatření.

(zdroj: zákon č. 94/1963 Sb., o rodině; zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí; zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích; zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník; zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže)

OBEČNÁ OZNAMOVACÍ POVINNOST

Dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

§ 7

- každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče
- každý je oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti

Dále je každý oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na:

- neplnění povinností osoby, které bylo dítě svěřeno do výchovy
- děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život (zanedbávají školní docházku, požívají alkohol nebo návykové látky, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití)
- děti, které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu
- děti, na kterých byl spáchán trestný čin nebo je podezření ze spáchání takového činu
- děti, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu

Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 367 Nepřekažení trestného činu

- trestní zákoník rovněž stanoví trest až ve výši tří let odnětí svobody za nepřekažení trestného činu uvedeného v § 367. Odpovědným je ten, kdo se hodnověrným způsobem dozvěděl, že se připravuje nebo páchá trestný čin a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí. Překazít trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu

§ 368 Neoznámení trestného činu

- kdo se hodnověrným způsobem dozví o spáchání trestného činu uvedeného v § 368, trestního zákoníku, a tento trestný čin bezodkladně neoznámí státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta

Mezi trestné činy podléhající oznamovací povinnosti, dle výše uvedených ustanovení § 367 a § 368 zákona, patří v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany například: pohlavní zneužití, zneužití dítěte k výrobě pornografie, týrání svěřené osoby atp.

(zdroj: zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění; zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění)

VZOR OZNÁMENÍ

☺ rodič spolupracuje se školou

Oznámení výchovných problémů

Údaje o dítěti		
Jméno a příjmení: Adam Novák		
Datum narození: 2.6.1997		
Adresa dítěte		
Ulice: Okružní	Číslo popisné: 1156	Číslo orientační:
Obec: Orlová	Část obce: Lutyně	
PSČ: 735 14	Poznámka:	
Zástupce dítěte		
Zákonný zástupce: Matka	Jiný:	
Jméno a příjmení: Nora Nováková	Telefon: 666555444	
Adresa: Okružní 1156 Orlová-Lutyně		
Oznamovaná událost		
Datum od: 1.6.2011	Datum do: 8.6.2011	
Popis:		
<p>Adam Novák je žákem 8. B naší školy, jedná se o osmý rok povinné školní docházky. V období od 1.6. do 8.6.2011 nechodil úmyslně do školy a zameškal tak 25 vyučovacích hodin. Na absenci byla telefonicky upozorněna matka třídní učitelkou, kdy vyšlo najevo, že Adam doma matce lhal, že do školy chodí. Poté došlo k nápravě. Proběhla výchovná komise, kde byl dohodnut postup při absenci chlapce. Doposud matka s třídní učitelkou spolupracuje velmi dobře.</p> <p>třídní učitelka Mgr. Petra Novotná</p>		
Další údaje		
Druh výchovného problému: Neomluvená absence		
Dítě se dopouští chování samostatně: ano		
Další osoby: nejsou		
Výchovná opatření		
<p>Opatření školy: -pohovor se žákem -pohovor matky s třídní učitelkou -výchovná komise -ve 2. pololetí bude Adamovi udělen 2. stupeň z chování</p>		
Oznamovatel		
Jméno: Školní Metodik Prevence	Instituce: Základní škola	
Telefon:	Email:	
Vloženo: 23.6.2011 19:51:41		

VZOR OZNÁMENÍ

⊗ rodič NEspolupracuje se školou

Oznámení výchovných problémů

Údaje o dítěti		
Jméno a příjmení: Kristýna Nová		
Datum narození: 1.4.1998		
Adresa dítěte		
Ulice: U Potoka	Číslo popisné: 1	Číslo orientační:
Obec: Orlová	Část obce: Poruba	
PSČ: 735 14	Poznámka:	
Zástupce dítěte		
Zákonný zástupce: Matka	Jiný:	
Jméno a příjmení: Alena Nová	Telefon: 777666555	
Adresa: U Potoka 1 Orlová-Poruba		
Oznamovaná událost		
Datum od: 15.2.2011	Datum do: 18.5.2011	
Popis:		
Kristýna Nová je žákyní 6.C naší školy, jedná se o sedmý rok povinné školní docházky. V období od února 2011 dosud je její docházka do školy velmi špatná. Zameškala již 126 hodin, z čehož má 56 neomluvených, a to ve dnech 1. -4. 3. 2011, 7. 4. 2011, 22. 4. 2011 a 2. -5. 5. 2011, kdy nebyly omluvenky dodány. Několikrát jsme se pokoušeli kontaktovat matku, a to telefonicky nebo doporučenými dopisy, tato nereaguje. Rovněž jsme zaslali pozvánku na výchovnou komisi, která se měla konat dne 28. dubna 2011 a poté 15. května 2011, matka se ani v jednom z termínů nedostavila, ač byla o termínu těchto komisí informována i zápisem v žákovské knížce, matka se školou nespolupracuje.		
třídní učitelka Mgr. Petra Novotná		
Další údaje		
Druh výchovného problému: Neomluvená absence		
Dítě se dopouští chování samostatně: ano		
Další osoby: nejsou		
Výchovná opatření		
Opatření školy: -pohovor se žákem		
-ve 2. pololetí bude udělen 2. stupeň z chování		
-výchovná komise ani pohovor s matkou nebyl realizován z důvodu nespolupráce		
-ke zlepšení školní docházky nedošlo		
Oznamovatel		
Jméno: Školní Metodik Prevence	Instituce: Základní škola	
Telefon:	Email:	
Vloženo: 23.6.2011 20:15:05		

UŽITEČNÉ KONTAKTY

Dětský diagnostický ústav

Šunychelská 463
735 81 Bohumín-Šunychl
tel.: 596 013 711
e-mail: ddu.bohumin@centrum.cz
<http://ddu.cz>

Kontaktní centrum Orlová

Energetiků 940, pavilon A
735 14 Orlová-Lutyně
tel. 596 511 074
e-mail: k.centrum@ssmo.cz
<http://k-centrum-orlova.webnode.cz>

Krizové centrum Ostrava

Nádražní 196
702 00 Ostrava
tel.: 596 110 882-5
mobil: 732 957 193
e-mail: krizovecentrum@kriceos.cz
<http://www.kriceos.cz>

Linka důvěry Karviná

tel.: 596 318 080
e-mail: ld@cepp.cz

Městské policie Orlová

Polní 973
735 14 Orlová-Lutyně
tel.: 596 511 112

Městský úřad Orlová

Osvobození 796
735 14 Orlová-Lutyně
tel.: 596 581 111
e-mail: urad@muor.cz
<http://www.mesto-orlova.cz>

Moravskoslezský kraj

Krajský úřad
28. října 117
702 18 Ostrava
tel.: 595 622 222
e-mail: posta@kr-moravskoslezsky.cz
<http://www.kr-moravskoslezsky.cz>

Okresní státní zastupitelství Karviná

pobočka v Havířově
Dlouhá třída 1647/46a
736 01 Havířov-Podlesí
tel.: 596 498 136
e-mail: podatelna@osz.kna.justice.cz
<http://portal.justice.cz>

Pedagogicko-psychologická poradna Karviná

Víta Nejedlého 591
734 01 Karviná-Ráj
tel.: 597 582 370
e-mail: poradna@pppkarvina.cz
<http://www.pppkarvina.cz>

Pedagogicko-psychologická poradna Orlová

Masarykova 958
735 14 Orlová-Lutyně
tel.: 597 582 371

Pedagogicko-psychologická poradna Havířov

Opletalova 5
736 01 Havířov-Šumbark
tel.: 597 582 372

Pedagogicko-psychologická poradna Bohumín

Bezručova 190
735 81 Bohumín
tel.: 597 582 373

Policie České Republiky

Obvodní oddělení Orlová
Osvobození 796
735 14 Orlová-Lutyně
tel: 596 523 333
e-mail: kaooporlov@mvr.cz
<http://www.policie.cz>

Probační a mediační služba Havířov

Dlouhá třída 1647/46a
736 01 Havířov-Podlesí
tel: 596 498 435
<https://www.pmscr.cz>

Rodinná a manželská poradna

Na Bělidle 815
733 01 Karviná-Fryštát
tel.: 596 317 575
e-mail: karvina@cepp.cz
<http://www.cepp.cz>

Středisko výchovné péče Karviná

ambulantní středisko
Vydmuchovej 1835/10
733 10 Karviná-Fryštát Karviná
tel.: 552 301 679 (671)
e-mail: svp.karvina@seznam.cz

Středisko výchovné péče Ostrava

internátní + ambulantní středisko
Antošovická 258
711 00 Ostrava - Koblov
tel.: 596 239 202 (203)
e-mail: vedouci@svp-ostrava.cz

POZNÁMKY

Vznik této brožury finančně podpořili:

Ministerstvo vnitra ČR, městský program prevence kriminality

Město Orlová

Na tvorbě brožury se podíleli:

Mgr. Kateřina Gagolová, DiS.
Bc. Hana Kubíčková
Bc. Veronika Urbančíková, DiS.
Mgr. Renáta Podlešná
Mgr. David Pěntka